

احكام و حدود مسجد الحرام

عبدالله عليزاده

استاد دانشگاه

سرشناسه: علیزاده، عبدالله، ۱۳۶۰

عنوان و نام پدیدآور: احکام و حدود مسجد الحرام / عبدالله علیزاده

مشخصات ناشر: قم، نشر همراز قلم، ۱۳۹۲

مشخصات ظاهری: ۳۴۶ص به همراه عکس‌های سیاه و سفید؛

شابک: ۲۵۰۰۰ تومان: ۰-۲-۹۳۴۶۸-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: احکام

موضوع: حدود مسجدالحرام

رده بندی کنگره: ۲/۲۶۲BP / ج ۹ ق ۴ ۱۳۹۲

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۴

شماره کتابشناسی ملی: ۲۹۳

نام کتاب: احکام و حدود مسجد الحرام

مؤلف: عبدالله علیزاده

نوبت چاپ: اول

سال چاپ: ۹۲

شابک: ۰-۲-۹۳۴۶۸-۶۰۰-۹۷۸

ناشر: نشر همراز قلم

تیراژ: سه هزار جلد

قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان

مرکز بخش

قم: خ معلم، روبروی بیت امام، انتشارات حلم

ایمیل: aar_novin@yahoo.com

فهرست مطالب

شماره صفحه

عنوان

مقدمه

الف: مسجد الحرام ۱۱

ب: حدود ۱۵

ج: حرم ۱۶

د: حصری المسجد الحرام ۱۸

روایات ۲۰

حرمت مسجد الحرام ۳۴

گفتار اول: فضیلت و عظمت مسجد الحرام

فضیلت نماز در مسجد الحرام ۴۳

گفتار دوم: مدفن انبیای الهی

گفتار سوم: بهترین مکان‌های مسجد الحرام

الف: احادیث شیعه ۵۱

ب: احادیث اهل سنت ۵۶

گفتار اول: تعیین حدود حرم

گفتار دوم: سیر مراحل توسعه حدود مسجد الحرام

- ب- توسعه خلیفه سوم (۲۶ هجری - ۶۴۶ میلادی) ۷۱
- ج- توسعه عبدالله بن زبیر بن عوام (۵۶ هجری - ۶۸۸ میلادی) ۷۲
- د- توسعه عبدالملک بن مروان و فرزندش ولید (۷۵ و ۹۱ هجری - ۶۹۴ و ۷۰۹ میلادی) ۷۳
- ه- توسعه منصور عباسی (۱۳۷ هجری - ۷۵۴ میلادی) ۷۴
- و- توسعه مهدی عباسی (۱۶۰ و ۱۶۴ هجری - ۷۷۶ - ۷۸۰ میلادی) ۷۵
- ز- توسعه دوران سعودی ۷۷

گفتار سوم: اعتبار حدود مسجد الحرام

- روایاتی که بر فاصله ۴۸ میل دلالت دارند: ۱۴۶
- الف: احکام محرمین ۱۸۱
- ب: احکام مشترک محل و محرم ۱۸۱
- ج: احکام غیر مسلمانان ۱۸۱
- حمل سلاح ۱۸۱
- قطع گیاه حرم ۱۸۱

گفتار اول: حمل سلاح

- فقه شیعه ۱۸۲
- الف: امنیت تکوینی ۱۸۳
- ب: امنیت تشریعی ۱۸۸

برخی از استفتائات مراجع در مورد حمل سلاح در حرم..... ۱۹۲

فقه اهل سنت..... ۱۹۵

گفتار دوم: قطع گیاه حرم

فقه شیعه..... ۱۹۷

فقه اهل سنت..... ۲۰۰

گفتار اول: عدم جواز عبور جنب و حائض از مسجد الحرام

فقه شیعه:..... ۲۰۲

فقه اهل سنت:..... ۲۱۶

گفتار دوم: حمار قمر و اتمام نماز مسافر

الف: نظریه امامیه در مورد نماز مسافر..... ۲۱۹

سوال: آیا مورد حکم مسجد الحرام است و یا شهر مکه؟..... ۲۳۰

ب: نظریه اهل سنت در مورد نماز مسافر..... ۲۳۳

گفتار سوم: عدم جواز صید در حرم

چرا صید حیوانات صحرائی در حال احرام، ممنوع است؟..... ۲۴۴

فقه اهل سنت..... ۲۴۷

گفتار چهارم: عدم ساختن بنایی مرتفع تر از کعبه و مسجد الحرام در مکه

فقه شیعه:..... ۲۴۹

فقه اهل سنت..... ۲۵۳

۲۵۶	گفتار پنجم : حرمت اخذ لقطه از حرم
۲۶۲	گفتار ششم : حکم تنجیس کعبه و مسجد الحرام
۲۶۵	گفتار هفتم : جنگ در مسجد الحرام
۲۷۲	گفتار هشتم : حرمت خارج کردن سنگریزه و خاک از مسجد الحرام
۲۷۷	گفتار اول : عدم جواز ورود غیر مسلمان به مکه و مسجد الحرام از منظر شیعه
۲۸۳	گفتار دوم : عدم جواز ورود غیر مسلمان به مکه و مسجد الحرام از منظر عامه
۲۸۵	گفتار دوم : اختلاف دیدگاه میان فقهای مسلمانان
۳۰۰	فهرست آیات قرآنی درباره مسجد الحرام
۳۱۱	تصاویری از مسجد الحرام
۳۱۶	منابع فارسی
۳۱۸	منابع عربی

تقدیر و سپاسگزاری

قال ابو الحسن الرضا عليه السلام:

"مَنْ لَمْ يَشْكُرِ الْمُنْعِمَ مِنَ الْمَخْلُوقِينَ لَمْ يَشْكُرِ اللَّهَ عَزَّوَجَلَّ." ^۱

سپاس بی پایان ذات یکتایی را که شکرگزاری از خود را در
گرو تشکر از دیگران قرار داد.

حمد و سپاس خداوند را که مرا در انجام این امر مهم یاری
نموده تا بتوانم این کتاب را به پایان برسانم و همچنین بر خود
لازم می دانم از کلیه عزیزانی که در مراحل این تحقیق در داخل
و خارج از کشور محبت و الطاف خود را نسبت به بنده حقیر
دریغ ننمودند تشکر و قدردانی خالصانه خود را ابراز دارم.

از استاد عزیز جناب دکتر محسن الکاظمی بنده را یاری
نموده و در طی تمامی مراحل تحقیق از ارشادات و

۱. عاملی، حرّ، محمد بن حسن، هداية الأمة إلى أحكام الأئمة - منتخب المسائل، مجمع
البحوث الإسلامية، مشهد، چاپ اول، ۱۴۱۲ هـ ق، ج ۵، ص ۵۹۸.

راهنمایی‌های مشفقانه و دلسوزانه خود، مرا محروم نساختند
کمال تقدیر و تشکر را دارم.

و همچنین تشکر ویژه‌ای از خانواده‌ام دارم که با سعی
صدر مثال زدنی خود، در این امر مهم بنده را یاری نمودند.

www.ketab.ir

بندگان خدا برای بجا آوردن فرایض دینی و تماس پیشانی بر خاک عبودیت و بندگی در پیشگاه خالق یکتا در مکانی به نام مسجد گرد هم می‌آیند. اختصاص مکانی از جانب خداوند متعال به نام مسجد و داشتن احکام خاص، آیات و روایات وارد شده در مورد آن، خود نیز نشان‌گر تمایز این مکان با اماکن دیگر و ولایت ویژه آن است.

در آیات و روایات متعددی به تعظیم مساجد امر شده است؛ چرا که خانه‌های خداوند بر روی زمین هستند و بخصوص در مورد مسجد الحرام که خداوند متعال در آیات قرآن مکرراً به این مکان مقدس نظر خاصی داشته است.

با توجه به بررسی‌های کثیر صورت گرفته و مطالعه کتاب و بررسی نرم افزارهای تولید شده تاکنون هیچ منبعی مختص حدود مسجد الحرام که بیان‌گر این

موضوع باشد یافت نشد حتی با مراجعه به کتابخانه مسجد الحرام در مکه مکرمه که یکی از وظایف هر مجموعه تخصصی غنی بودن آن در مورد موضوع پایه‌ای همان مجموعه است ولی با کمال تأسف آنجا نیز از این مسأله مبری نبود و با گفتگوهای مکرر، آنها نیز بر فقر این کمبود اعتراف نمودند.

حال با توجه به حدود مسجد الحرام و توسعه مکرر آن در زمان‌های متعدد که آخرین توسعه توسط سعودی‌ها صورت گرفته است افراد بیش از پیش به ضرورت مشخص نمودن این حدود پی خواهند برد چرا که انجام اعمال عبادی حج عمره و تمتع که ممکن است در طول زندگی انسان یکبار توفیق تشریف به این مکان مقدس داده شود یا کمترین تغییری باعث ابطال این فریضه مهم خواهد شد.

بررسی و تحلیل این موضوع (احکام و حدود مسجد الحرام) از دیدگاه آیات و روایات و همچنین از منظر فقهای امامیه و عامه باعث می‌شود تا مسلمین و

علی الخصوص شیعیان بتواند احکام و حدود این مکان مقدس را فرا گرفته و این احکام را که از مهمترین بایسته‌ها بشمار می‌رود در هنگام ورود به این حریم امن الهی بکار گیرند.

از مسائل مهمی که در این رابطه وجود دارد و در حین تحقیق با آن روبرو شدیم اینست که بعضی از افراد به دلیل عدم آگاهی کافی و بمجرد اینکه در این مساله علم نداشته دچار سردرگمی می‌شوند که عدم تمیز دادن احکام خاص حدود منطقه حرم و حدود مسجد الحرام می‌باشد. پس از بررسی‌های صورت گرفته این مساله تبیین شد که بعضی از احکام خاص حرم در حدود مسجد الحرام وارد می‌شوند ولی در بعضی موارد دیگر به اینصورت نیست که البته افراد جهت تمیز دادن این مساله بایستی تصویری از حدود حرم در ذهنشان داشته باشند تا بتوانند در مواجهه با اینگونه مسایل دچار اشتباه نشوند.

با توجه به اینکه خدای سبحان نقاطی از زمین را به دلایلی گرامی شمرده، به همین دلیل احکام خاصی برای آن مکان‌ها وضع نموده است. از جمله‌ی این اماکن مقدس مورد نظر، مسجد الحرام است که حدود و احکام خاصی را داراست که این نشان از اینست که خداوند متعال حرمت ویژه‌ای به این محدوده قائل شده است که نگارنده در این تحقیق با توجه به این مساله به سه محور اصلی در راستای تبیین موضوع مورد نظر پرداخته است.

محور اول که در قالب فصل اول به رشته تحریر در آمده است متشکل شده است از تاریخچه موضوع، ضرورت و اهدافی که در این کتاب دنبال می‌شود و در ادامه به بیان واژه‌ها و اصطلاحات پرداخته شده است. در محور اول واژه‌هایی از قبیل مسجد الحرام، حدود، حرم و حاضری المسجد الحرام مطرح می‌شود که در پاره‌ای از این موارد این واژه‌ها از دو منظر لغوی و اصطلاحی مورد بررسی واقع شده است.

محور دوم که در قالب فصل دوم ارائه شده در خصوص مراحل توسعه حدود مسجد الحرام از ایام قدیم تا به حال بررسی می‌شود و در این فصل سعی شده تا به توضیح اجمالی از چگونگی توسعه مسجد الحرام و دیدگاه‌های فقهای امامیه و عامه را در این خصوص مورد بررسی قرار داده و در پایان نتیجه‌گیری کرده که آیا حد کنونی مسجد الحرام همان حدی است که پیامبر ﷺ طواف می‌نمودند و یا اینکه با توجه به توسعه مسجد الحرام حدود آن نیز به مرور زمان و به تاسی از آن افزایش نموده است.

در محور سوم که مباحث فصل سوم را تشکیل داده است به بیان احکام خاص مسجد الحرام که به طور کلی احکام به سه بخش تقسیم شده‌اند که بخش اول به بیان احکامی که مختص محرمین است مورد بررسی واقع شده است، بخش دوم به بررسی احکامی که مشترک میان محل و محرم است پرداخته شده و در بخش سوم به بیان احکامی که فقط

اختصاص به مشرکین و غیرمسلمانان دارد مورد بررسی قرار گرفته شده است و در این محور از جمله احکامی که می‌توان به آن اشاره داشت از قبیل موارد ذیل است:

- عدم جواز ورود مشرکین به مسجد الحرام
 - عدم جواز صید
 - عدم ساخت بنایی مرتفع‌تر از مسجد الحرام
 - عدم جواز عبور جنب و حائض و ...
- در پایان این کتاب فهرستی از آیات قرآنی که در مورد اهمیت و وضیعت مسجد الحرام خداوند متعال در قرآن بیان نمودند گردآوری شده و همچنین تصاویری که نگارنده خود در نگاه تصویربرداری نموده در بخش ضمایم آورده شده است.